

2 Petoro

Petoronje kepia siân siân manmâ ariyi yâk yengât akmâ kulemgoep.

¹ Galalupne, nâ Petoro kotne siâ Simonj. Nâmâ Yesu Kristogât Aposolo akto honj bawa luâk manman. Nâne kulem ire yengât katere oyanmâ nângâm hejgemgoewei. Yesu Kristo Anutunenje damunnenje akmap akto hejgem nengumap arekne nângâ nângâ kepilâ kepilâ egâlianje olowâk are nengiep biwinenje yâkgâlân katmâ hannenjannde nânganjon hain âgâk yengiep.

² Galalupne, yene Anutu akto Yesu Humonenje nângâ yetkimbiâ damunyenje akmâ okot âlep nângâyengimbela biwiyene sândugeâk aregât han kalem amâ yengâlân yem âgâwiâp. Hain.

Anutunje ikinjaet pat katnenegep.

³ Galalupne, nen wan me wan mem mandenje Anutunje ekto huraguwiapgât amâ emelâk Anutu kârikne arekne nengiep. Wan me wan manmangât umburuk akbâengât Anutunje ikinje pagalenjaet dâp hekat nengimbo ekmâ nângâenjen manman âlepjaet dâp miawaknengiep.

⁴ Hain akmâ Anutunje nângât kâmot hilip aguwâi dâm den pat humo agat agatne makmâ hâriep. Hârembo den pat âlepne arekne tân nengumbo Anutu Humonenje olowâk manman âlepjan manbaengât nângâm hejgemgoenjen are bunjen miawaktâp. Miawakto âmâ hânân bâlene hilip agu agugât egâlianj gogâleanj arekne ye bo hilip

yeŋguwiapgât akto Anutugât manman âlepŋaet pat akbaigât makmâ den dâtâŋe katnengiep.

⁵ Aregât ye biwi kat katgât pat are olop mandâigât kârikŋe akmâ manbaigât dâp miawakyeŋgiâp. Are kârikŋe agâkgât nâŋgâ nâŋgâyeŋe totokom wârakbei.

⁶ Akto nâŋgâ nâŋgâyeŋe aregât meteyenân katbiâ bunŋe biwiyenân miawakbiapgât biwiyenŋe damunŋe akmâ kârikŋe kin kingât totokom wârakbei. Akto biwiyenŋe damunŋe akmâ kârikŋe kin kingât agak meme mem kinmâ umatŋe lokoweigât totokom wârakbei. Akto hain akmâ kinbaigât Anutuŋe yekto huraguwiapgât pat are totokom wârakbei.

⁷ Aregât hamiŋân kârikŋe akbiâ âmâ âlepŋe gala agakgât totokom wârakbei. Akto hamiŋân gala okot âlep aganŋim manbai.

⁸ Siâ siâ hârok yem miawakmâ âmâ humo akmâ manmâ âgâwiap âmâ âlepŋe Yesu Kristo Humo nâŋganbiâ bunŋe akbiap. Akto manman âlepŋe aregât wan me wan bâlâk manbâigât tânyenŋuwiâp.

⁹ Dâ bikŋande wan me wan yu kulemgoân are bâlâk manmâ âmâ biwiyenŋe gulip akto hângeiŋe dâp bâlenân mali dewunyenŋe bokbokŋe dop hainâk akto Anutuŋe dosayenŋe puliep a nelâm yeŋgiâp.

¹⁰ Galama, ye âmâ emelâk Anutuŋe ulikŋân, “Nâŋgât pat akbei.” dâm kepilâyegep. Akto hamiŋân yeŋgonlep. Are kârikŋe agâk dâm mem gange dâwei. Ye hain akmâ âmâ biwiyenŋe bo gewiâp.

11 Hain manmâ Humonenne Yesu Kristone heŋgem nenguep yâkne hâmbâi bunewâk hârok damunyeŋe akbiâp are miawagâkgât Anutuŋe maŋganyekto herone humo kakŋân manmâ âgâwai.

Petoroŋe mombiapgât sopŋe nâŋgâep.

12 Galalupne, Yesugât keiŋe emelâk makyenŋiyion are nâŋgâm kârikne akmâ heŋgemgoyi are nâŋgân. Dâ hanâk nelâm yenŋiwopgât lâuwâŋe dewatim makyenŋiwe.

13 Akto hâkne ire mem manman âmâ den ire makyenŋim goaŋyektere ârândân akbiap.

14 Aregât âmâ Humonenne Yesu Kristo hâkne tâmbâŋe ire hepunbian gât makniŋepgât ewumâk aktâp

15 aregât akmâ âmâ nâ mondere nâŋgâ nâŋgâyeŋe hulaŋ agâkgât yu kulemgoân ire hokboâk hokboâk oyaŋmâ nâŋgâm manmâ âgâwai.

Petoroma Yesu pagaleŋe akto egigât magep.

16 Nenne nenŋaet nâŋgâ nâŋgâ humo watmâ bo makyenŋimaen. Akto luâk bikŋande den yânŋe nâŋgâm heŋgemgombiâ yekbiâ humo akmap den are hainâk bo makyenŋimaen. Bo. Humonenne Yesu Kristo Kârikne Amboŋe yâk miawakbiapgât pat makyenŋiyion. Amâ dewunnenŋande ŋâŋâk egion.

17 Dewunnenŋande ŋâŋâk ektenne Anutu Eweŋande ikeŋe pagaleŋe kulem egâlian âlepŋe olop waŋmâ himbim pagalenâmba hin magep, “Imâ nanne âlepŋe ekmâ egâlianman.” dâmba yâkgât keiŋe humo nâŋgâm heŋgemgoyion.

18 Amâ nen Yesu olowâk borâŋân mandenŋe den are himbimâmba gembo nâŋgâyion. Akto borâŋe

are amâ kâmbokne are nângâmaen. Aregât nenne Kristogât pat are bo hiangimaen. Bo. Dewun nennande are egiongât are makyengimaen.

¹⁹ Akto areâk bo. Anutuņe makto propetelupņande kulemgoyi den are bunne wan egion are tângombo bunne dondâ akmap areâk nângâwei. Arekne kemdâ pagalene hainare akmâ hândâkņân dâp hekatyengimbo pagalene âlepne biwiyenân emet haunbiap akto hanyenân diâ kâmne humo gawiap. Den are paņâk mem biwiyenân katbei.

²⁰ Akto ulik gulik siâ hin nângâm heņgemgowej. Anutuņe makto propeteņe kulemgoyi aregât keiņe yâk yeņe nângâ nângâyeņân bo kulemgoyi.

²¹ Amâ Anutugât den are luâk bikņande yeņe nângâ nângâyeņe watmâ bo makmini. Bo. Luâk amâ Anutugât Heakne biwiyene mem owâiņe ketugumbo Anutugâlânba den ire makmâ kulemgom mali.

2

Propete hiangi yeņgât keiņe.

¹ Galalupne, imâ hiangi luâk areyeņgât keiyene makbe. Ulikņân Israe yeņgâlân propete hiangi miawakmâ hutyeņân mali. Akto yeņgâlân gai hainâk hiangi luâk miawakmâ den bunne bo are makyengiwerâm manbai. Yâkne hilipko hilipkogât den mem miawakbiâ yeņgâlân galagât gasa miawakbiap. Akto Humoņe dosanenņe miep aregât hâkâņ akmâ hâkne tunbai. Hain akbiâ hilip agu agu are sân sânâk miawakyeņgiwiap.

² Luâk arekne bâleŋaet âiŋe membiâ luâk âmbâle dondâŋe are yekmâ hainâk akbai. Bâleŋe hainâk membiâ âmâ bikŋande yekmâ den bunŋe aregât dâp nâŋgâmbiâ gewiap.

³ Akto luâk den makyenŋiwerâm togowai arekne puli siâ siâ aregâlâk ukenŋe nâŋgâwai. Aregât heyenŋim âmâ siâ siâ yeŋaet ukenŋe humo akmâ âi bâleŋe mem âmâ yeŋgât wan me wan kâmbu membai. Luâk hainare âmâ Anutuŋe dowâk den âiân katyekto bâliwai. Akto hilip yeŋguwiapgât makmâ kalep are âmâ pâlâmŋe bo akbiap. Bo. Amâ lâmyenŋum tatâp.

⁴ Akto aregât keiŋe hin. Anutuŋe aŋelo bâleŋe akbiâ bo yaiyeŋguep. Bo. Are âmâ hemem kâlâwân hikom menduguyekmâ hândâk kâlegen panyekto geyi. Aregen hâuŋe yeŋaet sop miawakbiapgât lâmgom tatmai.

⁵ Akto hângeiŋe hainâk Anutuŋe luâk âmbâle me wan me wan bo yaiyeŋguep. Bo. Anutuŋe makto tu ugurupŋe kawutyegep. Akto Noa âmâ manman âlepŋaet pat makyenŋiminep are akto yâkgât kâmot bât biken lâuwâ yâk yaiyeŋgumbo golâ mali. Dâ bâleŋe mem mali are âmâ tu ugurupŋe kawutyegep. Aregât hin nâŋgâen. Anutu iŋiŋe kâmot umatŋân manmaen nen tân nengumap. Dâ luâk âmbâle bo nâŋgâ aŋmai are âmâ hâk hilâlâmân kat yekbiapgât nâŋgâ yeŋgimbo mandâi.

⁶ Akto hainâk Sodom akto Gomora kepia hainâk bâliep. Amâ luâk âmbâle bâleŋe akmai me hâmbâi akmâ âgâwai are hârok hainâk oyekbiapgât nâŋgâŋetgât oyegep.

⁷⁻⁸ Akto sop ain Loti âmâ Sodom kepia are

ambolupņe are yeņgât hutyeņân malep. Ain manmâ âmâ hanņe ârândâņ akmâ manminepgât bâleņe higene hokboâk hokboâk akmini are ekmâ nâņgâmbo gembo hâkâņ agep. Ain mando Anutuņe kâlâp pando âmâ Loti are siâ me siâ âlepņe akminep are kepia ainba are oloņdo arimbo bâleņe agi are âmâ kâlâpņe om meteyegep.

⁹ Aregât hin nâņgâņet. Anutuņe luâk âmbâle agak meme âlepņe akbiâ ekto ârândâņ akmap are âmâ umatņân manbiâ tân yeņguwiapgât bo pâpkomap. Dâ luâk âmbâle bâleņe akmai are âmâ hâuņaet sowân hâk hilâlâm makmâ yeņgiwiapgât kala busi kâlegen katyekto hâk hilâlâm nâņgâm tatbaigât hainâk bo pâpkomap.

¹⁰ Akto luâk âmbâle bâleņe akberâm kambiamyeņe agato egâliarņmâ bâleņe akmâ kembu akto humomolupyeņaet nâņgâmbiâ gembo hâkâņ akmai. Are âmâ Anutuņe kala busi kâlegen dowâk katyekto ain dondâņe yem âgâwai. Luâk agat agatņe arekņe hamep bâlâk galagât hogo hogo akmâ himbimân pagaleņe olop manmai are yeņgât hogoyeņgim pilâyeņgumai.

¹¹ Dâ hain akbiâ benņe aņeloņe âmâ hain bo akmai. Aņelo âmâ luâk nengât kârikņe ewangi-mai. Gârâmâ Humogât enemņân hâkyeņe tunmâ bo makmai.

¹² Luâk are âmâ nâņgâ nâņgâyeņe bo. Soņgo wan om neyekmaen yâk âmâ hainare. Yâk siâ me siâ aregât keiņe pâpkomaigât are hanâk makmâ pilân konmai. Aregât soņgo hilip yeņgumai hainâk hilip aguwai.

¹³ Akto luâk âmbâle ire siâ bâleņe akyeņgimbiâ âmâ Anutuņe bâleņe yeņaet hâuņe yeņgimbo mem-

bai. Yâk âmâ dewutâ kâriknân tu kârikne nem akto sot nene arekne herone yeje akmap. Akto aregâlâk nânghâmai are yengât hutyejân manbiâ âmâ areyengât helenj bâlene arekne yengâlân de-watimap.

¹⁴ Akto hokboâk hokboâk luâk âmbâlene bâlene meme areyengâlân nânghâk ekmâ dâp gulip agak meme bâlene are bo hepunmai. Akto luâk âmbâle bikne han lâuwâ akmai are hâwât yekbiâ bâlene hainâk dowâk akmai. Akto yâk âmâ puli me wan me wan siâ siâgât egâlianjbiâ hanyene agep. Luâk hainare amâ kâlâpgât pat manmai.

¹⁵ Yâkne dâp nânghâk are hepunmâ gulip akmâ Bileam Beoro nanne yâkgât dop hainâk akmai. Bileamne âmâ hângeine bâlene akmâ aregât hâune puli mem aregât egâlianj humo nânghâminep.

¹⁶ Hain akto ikinje donji denne bo arekne kuk akmâ luâk den akmâ maganep. Kuk aganepgât Bileam sinduk akberâm agep aregât agak meme ain dâp tiganep. Bileam puligâlâk nânghâminep dop hainâk luâk âmbâle ire hain akmâ puligâlâk nânghâmai.

¹⁷ Luâk hain arekne tu dewunne hainare akmâ serune haru waitmâ pando geko gako akmap hainare. I are âmâ yâkne hândâk pan pan dâgâm yemap are watbaigât dâtâne.

¹⁸ Luâk hain arekne âmâ den bunne bo are makmai. Akto luâk âmbâle bikne dâp âlepnaet den pat âlepne nânghâm dâp âlepnaet keine katberâm âmâ galalupyenâet agak meme bâlene akto nânghâ nânghâ gulip mali are âi humo mem hepuli. Are lâuwâne dâp bâlenjân manjet dâm

hâkgât agak meme bâleŋe egâlianmai aregât keiŋe makyenġimbiâ are akberâm dâp âlepŋe hepunmâ dâp gulip akmai.

¹⁹ Akto areâk bo. Luâk âmbâle biken han lâuwâ akmai are hin makyenġimai, “Nen watnenekmâ âmâ hanâk hanâk ukenyeŋaet akmâ manbiâ ârândâŋ akbiâp.” dâm hianġimai. Dâ agak meme wan me wangât egâlianmai arekŋe hâwâtŋyeko aregât hoŋ bawa agaŋmai.

²⁰ Akto luâk areyengât keiyenŋe lâuwâŋe makbe. Hain akmini are amâ ulikŋân Humonenŋe Yesu Kristo heŋgem nenguep are nânġaŋi. Hain akbiâ hângât bâleŋe arekŋe biwiyenân bo giep. Dâ aregât hamiŋân âmâ hângât bâleŋe lâuwâŋe nânġâm ukenŋe nânġâ aŋbiâ âmâ bâleŋe humo miawak yeŋgiep.

²¹ Luâk hainare dâp âlepŋaet pat bo nânġâyî dâine bâleŋe owâiŋe nânġâwâi. Dâ agak meme âlepŋe aregât pat nânġâm heŋgemgom âmâ benŋe hamiŋân den pat âlepŋe aregât hâkânŋe agi. Aregât âmâ hâuŋe bâleŋe dondâ miawak yeŋgiwiap.

²² Luâk hainare yeŋgât den ginŋe hin makmaen. Duanŋe sot nem mugatmâ areâk lâuwâŋe nemap. Akto baunŋe tu puli akmâ âmâ benŋe ainâk hamaŋân lânġakmai. Dop hainâk luâk irekŋe agak meme bâleŋe ulikŋân hepuli are lâuwâŋe ukenŋe nânġâm memai.

3

Kembunŋe magep are yem bo boakbiap.

¹ Galalupne, yeŋgât den kulem esenŋe lâuwâŋe yu kulemgore sop lâuwâ aktâp. Nânŋe biwiyenŋe are

goañdere den âlepne are nângâm hengemgonetgât kulemgoyengiân amâ ulikñân kulemgore oyanmâ meteyi. Akto lâuwâne ire.

² Akto Anutugât propete âlepñande hângeine den makmâ kulemgoyi are akto Aposololupyene nenne Humonenne hengem nengumap yâkgât den makyengiion are hârok nângâm manbei.

³ Akto ulik gulik hin nângâm kârikne akbei. Sop tâlâguwerâm akto hiangi luâk miawakmâ den hembalik makmâ yenjak egâlian bâleneyene areâk watbai.

⁴ Akto yâk hin makbai, “Humo purik katbiapgât mak makne are amuten miawakbiap? Bâgilupnenne moyi akto siâ siâ hân miawagewânbak yem gaep. Are hainâk yem âgâwiap.” hain dâwai.

⁵ Hain dâm makmâ munen akbai. Dâ hângeine Anutugât denñande himbim mem liulep. Akto hân tuâk yiep ain makto tu potalakto hân miawagep. Are nângâm den bunne are kombiâ bo akto hami panbai.

⁶ Akto areâk bo. Haminñân tunjeak luâk akto kotne siâ siâ are hilip yengumbo mom meteyi.

⁷ Amâ Anutune, “Hân himbim ire sop humo luâk âmbâle bâleñe den âiân katyektere gulip akbai.” dâep ain bâin makto hân himbim kâlâwân yem âgâwianat. Anutune den magep arekne hân himbim tân yetkumbo yem gayiat.

⁸ Galalupne, aregât hin maktere nângâmbiâ bo nelâm yenjiwiâp. Humone amâ âi meme sopne konokgât nângâmbo amâ kâlep akto bo boakmap. Dâ sop kâlep aregât nângâmbo pân konok akmap.

⁹ Aregât Humoņe den makmâ hâriep are bunņe mem miawakbiapgât luâk bikņande nâņgâmbiâ kâlep akto nâņgâm hilipkomai. Hainare bo akmap. Borondâ. Anutuņe nâņgâambo den kârikņe magep are dowâk miawakyeņgiwiap. Titnan bo. Gârâmâ Anutuņe luâk âmbâle hârok bâliwâigât hanyeņe purikatņetgât dâm lâm yeņgumbo den magep are bunņe akbiap.

Hân himbim lâuwâk bo akbiandat.

¹⁰ Akto Humogât sop âmâ sân sânak miawakbiap. Miawakto hân akto himbim akto wan me wan kârikņe are hârok âmâ mun humo akmâ bâliwiap. Akto kâlâp humoņe wan me wan hârok om metewiap.

¹¹ Wan me wan hârok bâlim metewiap aregât ye gain gain akmâ manbai? Hin. Anutuņe agak meme ekto ârândâņ akmap are mem manbei.

¹² Hain akmâ Anutuņe sopgât magep are dowâk miawagâk dâm aregât lâmgom manbei. Manbiâ sop miawaktoân âmâ himbim âure âmâ kâlâpņe om derewiap. Akto kotņe siâ siâ ire kâlâp ululunņande olalaņdo tu akmâ kiriņ âgâm bo akbiap.

¹³ Dâ nen âmâ Anutuņe hân himbim irakņe mem miawaknengiwiapgât magep aregât etemņe manden. Akto kepia ain âlepņe manmâ âgâwaen.

Humonenņande sop makmâ kalep are titnan lâmgomap.

¹⁴ Galalupne, den yu maktân iregât etemņe mandâi aregât biwiyeņande bâleņe bâlâk manmâ Yesu olop han biwi konok manbaigât âi kârikņe membei.

¹⁵ Akto Humonenņande sop makmâ kalep aregât titnan lâmgomap. Amâ mem menĵâlenenekbiapgât dâm lâmnengumap. Aregât bo nelâmyeņgiwiâp. Akto luâk âmbâle lâmnengumap aregât galanenņe Paulo yâk Anutuņe nâņgâ nâņgâ âlepņe waņdo yâkņe den ire hainâk kulemgomap.

¹⁶ Yâk kulem esenņe are kulemgom den ire dopņânâk makmâ miawakmâ ariep. Akto den kulemân are bikņe bo miawakmâ hulaņ agep. Are nâņgâwerâm âi humo memaen. Akto den hainare âmâ luâk âmbâle bikņande Anutu bo nâņgâ aņmâ han undup akmai. Hain akmâ Anutuņe makto Pauluņe kulengoep are hârok mem hilipkomai. Akto yâkgât kulem are konok bo. Anutugât den kulemņe hârokņe are hainâk hilipkomai. Nâņgâ nâņgâyeņe arekņe hilip yeņguwiap.

¹⁷ Galalupne, den yu maktân are emelâk nâņgâyigât biwi nâņgâ nâņgâyeņe emelâk kârikņe akmap. Are gulip akbopgât hin akbei. Luâk gulip manmaiņe hianņi den makyeņgimbiâ âmâ bo nâņgâyeņgiwei. Hain akbai aregât ye hamep akmâ manbei. Akto han biwiyeņe damunņe akmâ manbei.

¹⁸ Hain akmâ Humonenņe Yesu Kristo henņem nengumap arekņe damunnenņe akmâ kambiam âlep nâņgâ nengimap yâkgât keiņe nâņgâmbiâ humo akto kârikņe akmâ manbei. Yâkgât kulem pagalenņe are akto kârikņe are hainâk dondâņe yem âgâwiap. A bundâk.

Yusugât Pat Âlep Den
The New Testament in the Timbe Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Timbe long Niugini

copyright © 1987 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Timbe

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

03f82704-6ad1-5094-a78e-e240d9f2d4f8